

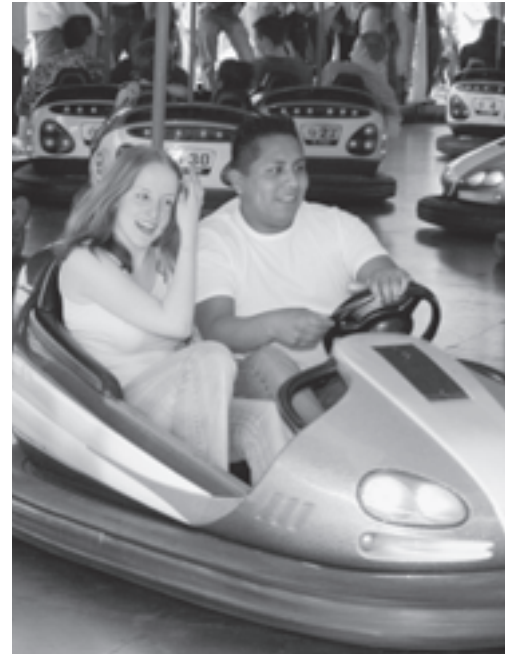
Vriendschap en vijandigheid

SUSANTER BEKKE EN LIESBETH HEERING

Sinds de terroristische aanslagen van 11-9 en de moorden op Pim Fortuyn en Theo van Gogh wordt vaak gesuggereerd dat Nederland harder is geworden. De spanning tussen autochtonen en allochtonen zou zijn toegenomen evenals het aantal discriminatiegevallen. Maar is dit eigenlijk wel zo? In het TIES-onderzoek wordt onder meer gevraagd naar discriminatie en is nagegaan in welke mate en in welke situaties tweede generatie Turken en Marokkanen in Amsterdam en Rotterdam discriminatie ervaren.

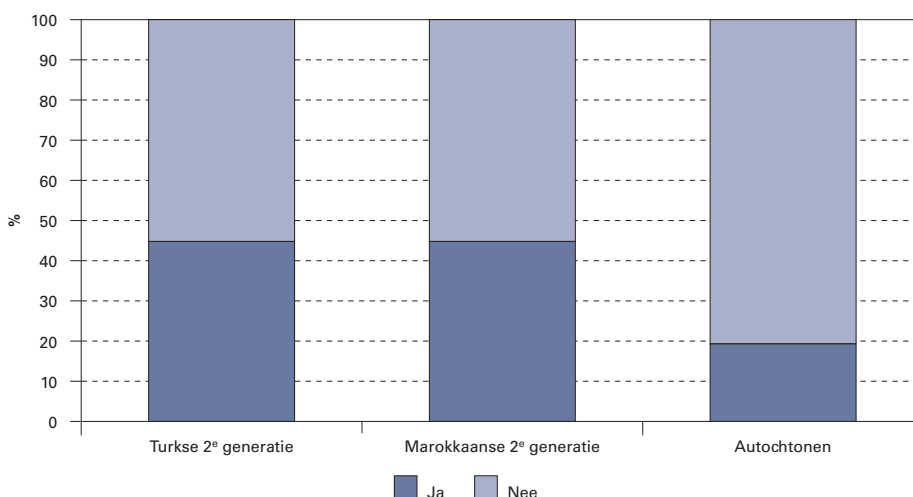
Foto's: Wim de Jonge

Na de aanslagen van 11 september 2001 en de gebeurtenissen rondom de moord op Pim Fortuyn in 2002 en de moord op Theo van Gogh in 2004, is het aantal gevallen van discriminatie op basis van (islamitisch) geloof en etnische afkomst zoals dat wordt gemeten in survey-onderzoek niet toegenomen. Gevraagd naar ervaringen met discriminatie, zoals in het TIES-onderzoek werd gedaan, geeft een groot deel van de tweede generatie Turken en Marokkanen in Amsterdam en Rotterdam aan dat ze toch regelmatig worden gediscrimineerd en vaak vijandige situaties meemaken.

In het onderzoek zijn verschillende vragen gesteld over discriminatie. Naast de vraag of discriminatie wordt ervaren, werden verschillende situaties voorgelegd waarin gediscrimineerd zou kunnen worden. Figuur 1 toont dat minder dan de helft van zowel de tweede generatie Turken als de tweede generatie Marokkanen ten minste één keer in het leven vijandigheid of een oneerlijke behandeling heeft ervaren op grond van afkomst of (etnische) achtergrond. Bij de autochtone groep is dat bijna één op de vijf. Binnen alle drie de groepen gaven, in verhouding iets meer mannen dan vrouwen aan ooit gediscrimineerd te zijn.

Figuur 1. Persoonlijke ervaring van de 2e generatie en de vergelijkingsgroep met discriminatie naar herkomst (%)

Uitgaan

Discriminatie wordt vooral ervaren tijdens het uitgaan, in contact met de politie en met overheidsinstellingen zoals de gemeente, zoals blijkt uit de tabel. Discriminatie in de woonomgeving scoorde het laagst en bleef buiten de tabel. Wat direct opvalt is dat mannen in alle situaties vaker discriminatie meemaken dan vrouwen. Toch heeft meer dan de helft van alle ondervraagden nooit of zelden in één van de vier situaties discriminatie ervaren. Zij die wel vaak of regelmatig discriminatie ervaren, maken dit vooral mee tijdens het uitgaan. Bijna één op de vijf tweede generatie Marokkanen, voelt zich regelmatig of vaak gediscrimineerd tijdens het uitgaan. Bij de tweede generatie Turken is dat één op de tien. Overigens gaat het in deze resultaten om ervaren discriminatie en niet om feite-

lijke discriminatie die juridisch is vastgesteld. Zo kunnen bezoekers van discotheken en uitgaansgelegenheden soms worden geweigerd omdat het te druk is of omdat ze gympen dragen. Allochtone jongeren kunnen dit als discriminatie ervaren en denken dat ze geweigerd worden vanwege hun afkomst of huidskleur.

Politie

Eén op de tien tweede generatie Marokkanen wordt naar eigen zeggen vaak of regelmatig gediscrimineerd door de politie. Bij de tweede generatie Turken is dat één op de 12. Vrouwen komen minder in aanraking met de politie dan mannen: ongeveer 80 procent van zowel de tweede generatie Turkse als Marokkaanse vrouwen geeft aan nooit te zijn gediscrimineerd in contact met de politie. Door het huidige samscholingsverbod kan de politie makkelijker dan voorheen groepen jongeren aanspreken en hen vragen om hun identiteitsbewijzen. Vooral allochtone (jonge)mannen ervaren dit als onplezierig omdat er volgens hen geen duidelijke aanleiding is: ze denken dat de politie hen aanhoudt vanwege hun afkomst.

Vrienden van belang voor sociale integratie

Het hebben van vrienden, en dan vooral vrienden met een verschillende etnische achtergrond, is van belang als het gaat om sociale integratie. Vrienden bepalen voor een groot deel iemands meningen en opvattingen en laten iemand kennismaken met andere denkbeelden. Iemand die vrienden met een verschillende etnische achtergrond heeft, ervaart naast de eigen cultuur ook andere culturen en leert daarvan.

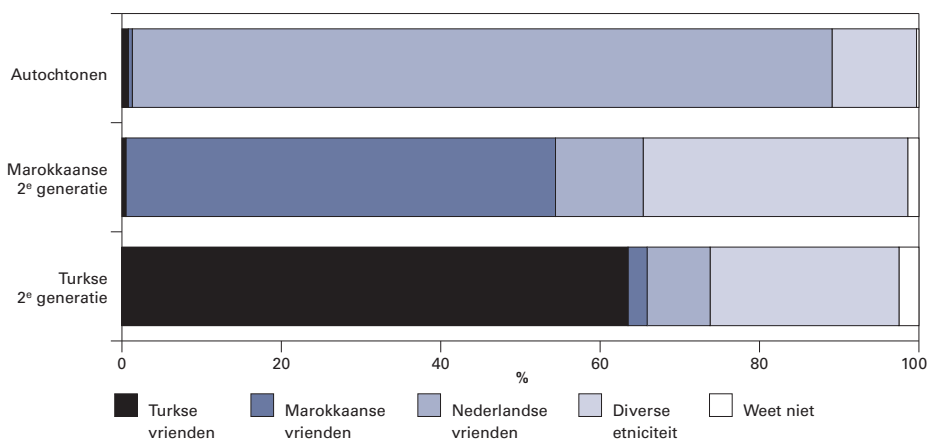
Multiculturele stad: multiculturele vriendenkring?

Door de multiculturele samenstelling van de Amsterdamse en Rotterdamse bevolking zou kunnen worden verwacht dat de vriendenkring van zowel tweede generatie Turken en Marokkanen als die van de autochtone groep divers is. Toch blijkt uit het TIES-onderzoek dat dit niet het geval is. Figuur 2 laat zien dat het overgrote deel van de autochtone groep ten tijde van het interview alleen Nederlandse vrienden had. Velen van hen zijn niet opgegroeid in een multiculturele omgeving als Amsterdam of Rotterdam, maar zijn in deze steden gaan wonen voor studie of werk. De kans dat iemand dan alsnog vrienden maakt onder bijvoorbeeld Turken of Marokkanen is niet zo groot. De meeste tweede generatie Turken (64 procent) en Marokkanen (54 procent) hebben echter ook vooral vrienden van Turkse respectievelijk Marokkaanse afkomst. Van de tweede generatie Marokkanen heeft één derde een diverse vriendengroep. Dat is meer dan in de andere twee groepen. Van de autochtone groep heeft 'slechts' één op de tien een diverse vriendengroep. Deze diverse groep vrienden kan overigens behalve uit Turken, Marokkanen en Nederlanders ook bestaan uit mensen met andere etnische achtergronden. Tweede generatie Marokkanen hebben meer dan tweede generatie Turken een vriendenkring die bestaat uit (voornamelijk) Nederlanders.

Top 3 situaties van persoonlijke ervaringen van de 2^e generatie en de vergelijkingsgroep met discriminatie naar herkomst en geslacht (%)

	Tweede generatie					
	Turks		Marokkaans		Autochtonen	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Uitgaan						
Nooit	28,7	57,8	30,4	59,0	47,9	56,2
Zelden	17,6	27,6	17,7	22,6	30,8	26,1
Soms	32,2	13,6	18,8	13,7	18,5	15,6
Regelmatig	11,0	0,8	16,8	4,5	1,9	1,0
Vaak	10,4	0,2	16,3	0,2	1,0	1,0
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Contact met politie						
Nooit	53,0	78,8	51,1	78,1	79,5	89,2
Zelden	16,4	13,5	13,0	10,1	15,7	8,0
Soms	15,6	5,6	20,8	6,9	4,0	2,6
Regelmatig	5,6	1,7	5,6	2,2	0,5	0,0
Vaak	9,4	0,5	9,6	2,7	0,4	0,2
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Contact met overheidsinstellingen						
Nooit	52,0	59,1	58,3	65,3	83,0	82,2
Zelden	27,9	19,2	24,7	21,3	10,3	12,2
Soms	12,9	18,1	10,1	11,2	5,1	4,2
Regelmatig	2,0	2,9	3,6	2,2	0,6	0,5
Vaak	5,2	0,7	3,2	0,0	1,0	0,9
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Figuur 2. Etniciteit vrienden van tweede generatie Turken en Marokkanen, en autochtonen (%)

Conclusie

Hoewel verschillende studies aantonen dat de perceptie van discriminatie over een langere periode is afgenomen, voelt een groot deel van de tweede generatie Turken en Marokkanen in Amsterdam en Rotterdam zich toch regelmatig gediscrimineerd. Vooral bij het uitgaan en in contacten met de politie ervaren tweede generatie Marokkanen maar ook Turken vijandigheid of een oneerlijke behandeling. Daarnaast zien we dat vriendschappen voor het grootste deel worden gesloten tussen mensen met dezelfde etnische achtergrond. De autochtone groep heeft het minste, en de Marokkaanse groep het meeste contact met vrienden met een verschillende etnische achtergrond. Zij zijn wat vrienden betreft het meest sociaal geïntegreerd.

Drs. S.C.G. ter Bekke, ten tijde van het onderzoek werkzaam bij het NIDI en drs. E.L. Heering, NIDI; e-mail: heering@nidi.nl

LITERATUUR:

- Gijsberts, M. en M. Vervoort (2007), Wederzijdse beeldvorming. In: Dagevos, J. en M. Gijsberts (eds.), Jaarrapport 2007. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2007, (SCP-publicatie; 2007-27).
- Entzinger, H. en E. Dourleijn (2008), *De lat steeds hoger. De leefwereld van jongeren in een multi-etnische stad*. Assen: Van Gorcum.
- Schriemer, R. en S. Kasmi (2007), *Gevalen en gevoelens van discriminatie onder Marokkaanse Rotterdamers*. Rotterdam: Stichting RADAR.